

LECTIO XI: Η ΡΩΜΗ ΚΑΙ Η ΚΑΡΧΗΔΟΝΑ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Hannibal, dux Carthaginensis, VI et XX annos natus, omnes gentes Hispaniae bello superavit et Saguntum vi expugnavit. Postea Alpes, quae Italiam ab Gallia seiungunt, cum elephantis transiit. Ubi in Italia fuit, apud Ticinum, Trebiam, Trasumenum et Cannas copias Romanorum profligavit et delevit. Populus Romanus cladem Cannensem pavidus audivit. In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedivit. Postquam XIV annos in Italia complevit, Carthaginenses eum in Africam revocaverunt. Ibi Hannibal bellum cum Romanis componere frustra cupivit. Denique cum P. Scipione apud Zamam dimicavit, sed Romani victoriam reportaverunt.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ XI

Ο Αννίβας, ο Καρχηδόνιος στρατηγός, σε ηλικία 26 χρόνων νίκησε στον πόλεμο όλα τα έθνη της Ισπανίας και κυριεύσε με τη βία το Σάγουντο. Έπειτα πέρασε με ελέφαντες πάνω από τις Άλπεις, που χωρίζουν την Ιταλία από τη Γαλατία. Μόλις βρέθηκε στην Ιταλία, κατατρόπωσε κι εξολόθρευσε τις ρωμαϊκές στρατιές (ή τις στρατιωτικές δυνάμεις των Ρωμαίων) στον ποταμό Τίκινο, στον ποταμό Τρεβία, στη λίμνη Τρασιμένη και στις Κάννες. Οι Ρωμαίοι πληροφορήθηκαν έντρομοι την καταστροφή στις Κάννες. Ο Αννίβας ξέφυγε από την ενέδρα του Φαβίου Μαξίμου στον Φαλερνό αγρό. Αφού συμπλήρωσε 14 χρόνια στην Ιταλία, οι Καρχηδόνιοι τον ανακάλεσαν στην Αφρική. Εκεί ο Αννίβας μάταια επιδίωξε να τελειώσει με συνθήκη τον πόλεμο με τους Ρωμαίους. Τελικά, αγωνίστηκε με τον (ή ενάντια στον) Πόπλιο Σκιπίωνα στη Ζάμα, αλλά τη νίκη την κέρδισαν οι Ρωμαίοι.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ XI

1. **Natus:** μετοχή παρακειμένου του ρήματος *nascor*, *natus sum*, *natum*, *nasci* 3 (αποθ.), το οποίο σχηματίζει ανώμαλα τη μετοχή μέλλοντα (*nasciturus*) από το θέμα του ενεστώτα, όπως και τα: *orior>oriturus* (10, 48), *morior>moriturus* (23, 38), *pario>pariturus* (43), *ruo>ruiturus* (31).
2. **Vi:** ουσιαστικό της γ' κλίσης, το οποίο είναι ελλειπτικό.
3. **Alpes:** ουσιαστικό της γ' κλίσης, το οποίο απαντά μόνο στον πληθυντικό αριθμό.

4. **Elephantis:** Το ουσιαστικό ανήκει στα αφθονούντα και κλίνεται σύμφωνα με τη β' αλλά και τη γ' κλίση (ετερόκλιτο)..
5. **Copias:** το ουσιαστικό είναι α' κλίσης και ετερόσημο, στον ενικό σημαίνει (copia) αφθονία, ενώ στον πληθυντικό (copiae) στρατιωτικές δυνάμεις.
6. **Cannas:** (Cannae) το ουσιαστικό είναι α' κλίσης και απαντά μόνο στον πληθυντικό αριθμό (plurale tantum).
7. **Insidiis:** (insidiae) το ουσιαστικό είναι α' κλίσης και απαντά μόνο στον πληθυντικό αριθμό (plurale tantum).
8. **Trebiam:** το ουσιαστικό είναι κύριο όνομα της α' κλίσης και είναι γένους αρσενικού ως όνομα ποταμού.
9. **Fabii:** τα λατινικά κύρια ονόματα, όπως και το προσηγορικό (=κοινό, μη αφηρημένο ουσιαστικό) filius, filii, σχηματίζουν τη γενική ενικού σε -ii και -i και στην κλητική ενικού συναίρουν την κατάληξη -ie σε -i.
10. **Carthaginienses:** απαντά 1) ως επίθετο (Carthaginiensis, Carthaginiensis, Carthaginiense) που προσδιορίζει το *dux* και 2) ως ουσιαστικό (Carthaginiensis, Carthaginiensis) προσηγορικό ως υποκείμενο του ρήματος *revocaverunt*.

11. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ:

ο ΣΤΑΣΗ ΣΕ ΤΟΠΟ

- *in* + (τοπική) αφαιρετική π.χ. Hannibal *in Africā est*.
- απρόθετη αφαιρετική (για όνομα πόλης ή μικρού νησιού τριτόκλιτο ή πληθυντικού αριθμού ανεξαρτήτως κλίσης) π.χ. Hannibal *Carthagine est. & Hannibal Athenis est*.
- απρόθετη γενική (για όνομα πόλης ή μικρού νησιού πρωτόκλιτο ή δευτερόκλιτο ενικού αριθμού και *domus*) π.χ. Hannibal *Romae est. & Hannibal domi est*.

ο ΚΙΝΗΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟΠΟ

- *in* + αιτιατική π.χ. Hannibal *in Asiam it.* (κίνηση και άφιξη)
- *ad* + αιτιατική π.χ. Hannibal *ad Italiam it.* (κίνηση και προσέγγιση)
- απρόθετη αιτιατική (για όνομα πόλης ή μικρού νησιού και *domus*) π.χ. Hannibal *Romam it. & Hannibal Athenas it. & Hannibal domum it.*

ο ΚΙΝΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟΠΟ (ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ)

- *ex* + (κυρίως) αφαιρετική π.χ. Hannibal *ex Asiā venit*.
- *de* + (κυρίως) αφαιρετική π.χ. Hannibal *de Asiā venit*.
- *a(b)* + (κυρίως) αφαιρετική π.χ. Hannibal *ab Asiā venit*.
- απρόθετη αφαιρετική (για όνομα πόλης ή μικρού νησιού και *domus*) π.χ. Hannibal *Romā venit. & Hannibal Athenis venit. & Hannibal domo venit*.

12. **Transiit:** Το ρήμα σχηματίζεται από την πρόθεση trans και το ρήμα eo, το οποίο έχει δύο θέματα: e εμπρός από τα φωνήεντα a, o, u και i εμπρός από σύμφωνο ή το φωνήεν i

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Hannibal: ονομαστική ενικού, αρσενικό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **Hannibal**, **Hannibalis** = Αννίβας → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό.

dux: ονομαστική ενικού, αρσενικό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **dux**, **ducis** = στρατηγός.

Carthaginiensis: ονομαστική ενικού, αρσενικό, γ' κλίση, του επιθέτου (τριγενές και δικατάληκτο) **Carthaginiensis**, **Carthaginiensis**, **Carthaginiense** = Καρχηδόνιος, -α, -ο → το επίθετο, τριγενές και δικατάληκτο, δεν σχηματίζει παραθετικά.

VI et XX (sex et viginti): απόλυτο αριθμητικό επίθετο, άκλιτο = 26 (είκοσι έξι).

annos: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, β' κλίση, του ουσιαστικού **annus** -i = χρόνος, έτος.

natus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, β' κλίση, της μετοχής παρακειμένου του αποθετικού ρήματος **nascor**, **natus sum**, **natum**, **nasci** 3 = γεννιέμαι.

omnes: αιτιατική πληθυντικού, θηλυκό, γ' κλίση, του τριγενούς και δικαταλήκτου επιθέτου **omnis**, **omnis**, **omne** = όλος, -η, -ο → το επίθετο δεν σχηματίζει παραθετικά.

gentes: αιτιατική πληθυντικού, θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **gens**, **gentis** = έθνος, γένος.

Hispaniae: γενική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **Hispania** -ae = Ισπανία → ως όνομα χώρας δεν διαθέτει πληθυντικό.

bello: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, β' κλίση, του ουσιαστικού **bellum** -i = πόλεμος.

superavit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **supero**, **superavi**, **superatum**, **superāre** 1= νικώ.

et: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

Saguntum: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, β' κλίση, του ουσιαστικού **Saguntum** -i = Σάγουντο → ως όνομα πόλης δεν διαθέτει πληθυντικό.

vi: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **vis** = δύναμη, βία → ελλειπτικό ως προς την κλίση, δεν διαθέτει γενική, δοτική και κλητική ενικού.

expugnavit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **expugno**, **expugnavi**, **expugnatum**, **expugnāre** 1 = κυριεύω.

Postea: χρονικό επίρρημα = αργότερα.

Alpes: αιτιατική πληθυντικού, θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **Alpes** -ium = Άλπεις → σπάνια και στον ενικό.

quae: ονομαστική πληθυντικού, θηλυκό, της αναφορικής αντωνυμίας **qui, quae, quod** = ο οποίος, η οποία, το οποίο.

Italiam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, α΄ κλίση, του ουσιαστικού **Italia -ae** = Ιταλία→ ως όνομα χώρας δεν διαθέτει πληθυντικό.

a(b): πρόθεση που συντάσσεται με κυρίως αφαιρετική = από (εδώ δηλώνει την απομάκρυνση από τόπο).

Gallia: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, α΄ κλίση, του ουσιαστικού **Gallia -ae** = Γαλατία→ ως όνομα χώρας δεν διαθέτει πληθυντικό.

seiungunt: γ΄ πληθυντικό οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος **seiungo, seiunxi, seiunctum, seiungere** 3 = χωρίζω.

cum: πρόθεση που συντάσσεται με (οργανική) αφαιρετική = με (εδώ δηλώνει τη συνοδεία).

elephantis: αφαιρετική πληθυντικού, αρσενικό, του ουσιαστικού β΄ κλίσης που ανήκει στα αφθονούντα **elephantus -i** (β΄ κλίση) και **elepha(n)s -ntis** (γ΄ κλίση) = ελέφαντας. Εδώ β΄ κλίσης, ετερόκλιτο.

transiit: γ΄ ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ανώμαλου ρήματος **transeo, transii (transivi), transitum, transire** = περνώ, διέρχομαι

Ubi: χρονικός σύνδεσμος = όταν/μόλις.

in: πρόθεση που εδώ συντάσσεται με (τοπική) αφαιρετική = σε (δηλώνει τη στάση σε τόπο).

Italia: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, α΄ κλίση, του ουσιαστικού **Italia -ae** = Ιταλία→ ως όνομα χώρας δεν διαθέτει πληθυντικό.

fuit: γ΄ ενικό οριστικής παρακειμένου του βοηθητικού ρήματος **sum, fui, --, esse** = είμαι.

apud: πρόθεση που συντάσσεται με αιτιατική = κοντά σε [δηλώνει τη στάση σε τόπο (πλησίον)].

Ticinum: αιτιατική ενικού, αρσενικό, β΄ κλίση, του ουσιαστικού **Ticinus -i** = Τίκινος (ποταμός).

Trebiam: αιτιατική ενικού, αρσενικό, α΄ κλίση, του ουσιαστικού **Trebia -ae** = Τρεβίας (ποταμός).

Trasumenum: αιτιατική ενικού, αρσενικό, β΄ κλίση, του ουσιαστικού **Trasumenus -i** = Τρασιμένη (λίμνη).

et: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

Cannas: αιτιατική πληθυντικού, θηλυκό, α΄ κλίση, του ουσιαστικού **Cannae -arum** = Κάννες.

copias: αιτιατική πληθυντικού, θηλυκό, α΄ κλίση, του ετερόσημου ουσιαστικού **copia -ae** = αφθονία, **copiae - arum** = στρατεύματα.

Romanorum: γενική πληθυντικού, αρσενικό, Β΄ κλίση, του ουσιαστικού **Romanus -i-** = Ρωμαίος. Ουσιαστικά πρόκειται για τον πληθυντικό του αρσενικού γένους του επιθέτου το οποίο ως ουσιαστικοποιημένο δηλώνει το έθνος

profligavit: γ΄ ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **profligo, profligavi, profligatum, profligāre 1** = κατατροπώνω.

et: παρατακτικός, συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

delevit: γ΄ ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **deleo, delevi, deletum, delēre 2** = καταστρέφω.

Populus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, Β΄ κλίση, του ουσιαστικού **populus -i** = λαός.

Romanus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, Β΄ κλίση, του επιθέτου **Romanus, -a, -um** = ρωμαϊκός, -ή, -ό. → το επίθετο δεν σχηματίζει παραθετικά.

cladem: αιτιατική ενικού, θηλυκό, γ΄ κλίση, του ισοσύλλαβου ουσιαστικού **clades, -is** = καταστροφή, συντριβή.

Cannensem: αιτιατική ενικού, θηλυκό, γ΄ κλίση, του τριγενούς και δικαταλήκτου επιθέτου **Cannensis, -is, -e** = ο, η, το των Καννών, (αυτός, αυτή, αυτό που σχετίζεται με τις Κάννες) → το επίθετο δεν σχηματίζει παραθετικά.

pavidus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, Β΄ κλίση, του επιθέτου **pavidus, -a, -um** = έντρομος, -η, -ο. Συγκριτικός βαθμός: **pavidior, -ior, -ius** Υπερθετικός βαθμός: **pavidissimus, -a, -um**.

audivit: γ΄ ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **audio, audivi, auditum, audire 4** = ακούω.

In: πρόθεση που εδώ συντάσσεται με (τοπική) αφαιρετική = σε (δηλώνει τη στάση σε τόπο).

agro: αφαιρετική ενικού, αρσενικό, Β΄ κλίση, του συγκοπτόμενου ουσιαστικού **ager, agri** = αγρός.

Falerno: αφαιρετική ενικού, αρσενικό, Β΄ κλίση, του επιθέτου **Falernus, -a, -um** = Φαλερνός - ή - ό → το επίθετο δεν σχηματίζει παραθετικά.

Hannibal: ονομαστική ενικού, αρσενικό, γ΄ κλίση, του ουσιαστικού **Hannibal, Hannibalis** = Αννίβας → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό.

ex: πρόθεση που συντάσσεται με (κυρίως) αφαιρετική = από (δηλώνει την απομάκρυνση από τόπο).

insidiis: αφαιρετική πληθυντικού, θηλυκό, α΄ κλίση, του ουσιαστικού **insidiae -arum** = ενέδρα → διαθέτει μόνο πληθυντικό (plurale tantum).

Fabii: γενική ενικού, αρσενικό, β΄ κλίση, του ουσιαστικού **Fabius -ii/ -i** = Φάβιος → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό.

Maximi: γενική ενικού, αρσενικό, β΄ κλίση, του ουσιαστικού **Maximus -i** = Μάξιμος → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό.

se: αιτιατική ενικού, της προσωπικής αντωνυμίας γ΄ προσώπου (που λειτουργεί ως αυτοπαθητική = τον εαυτό του, τον εαυτό της, τον εαυτό του).

expedit: γ΄ ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **expedio, expediti, expeditum, expeditum 4** = απελευθερώνω.

Postquam: χρονικός σύνδεσμος = αφού.

XIV (quattuordecim): απόλυτο αριθμητικό επίθετο, άκλιτο = 14 (δεκατέσσερα).

annos: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, β΄ κλίση, του ουσιαστικού **annus -i** = χρόνος, έτος.

in: πρόθεση που εδώ συντάσσεται με (τοπική) αφαιρετική = σε (δηλώνει τη στάση σε τόπο).

Italia: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, α΄ κλίση, του ουσιαστικού **Italia -ae** = Ιταλία → ως όνομα χώρας δεν διαθέτει πληθυντικό.

complevit: γ΄ ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **compleo, complevi, completum, complēre 2** = συμπληρώνω.

Carthaginienses: ονομαστική πληθυντικού, αρσενικό, γ΄ κλίση, ουσιαστικού (εδώ) **Carthaginiensis -is** = Καρχηδόνιος.

eum: αιτιατική ενικού, αρσενικό, της δεικτικής- επαναληπτικής αντωνυμίας **is, ea, id** = αυτός, -ή, -ό.

in: πρόθεση που εδώ συντάσσεται με αιτιατική = σε (δηλώνει την κίνηση σε τόπο, άφιξη).

Africam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, α΄ κλίση, του ουσιαστικού **Africa -ae** = Αφρική → ως όνομα ηπείρου δεν διαθέτει πληθυντικό.

revocaverunt: γ΄ πληθυντικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **revoco, revocavi, revocatum, revocāre 1** = ανακαλώ.

Ibi: τοπικό επίρρημα = εκεί.

Hannibal: ονομαστική ενικού, αρσενικό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **Hannibal**, **Hannibalis** = Αννίβας → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό.

bellum: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, β' κλίσης, του ουσιαστικού **bellum** -i = πόλεμος.

cum: πρόθεση που συντάσσεται με (οργανική) αφαιρετική = εναντίον (δηλώνει την εχθρική διάθεση).

Romanis: αφαιρετική πληθυντικού, αρσενικό, β' κλίση, του ουσιαστικού **Romanus** -i = Ρωμαίος.

componere: απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος **compono**, **composui**, **compositum**, **componere** 3 = τελειώνω τον πόλεμο με συνθήκη.

frustra: τροπικό επίρρημα = μάταια.

cupivit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **cupio**, **cupivi** (-ii), **cupitum**, **cupere** 3 = επιθυμώ → ανήκει στα 15 ρήματα σε -io που κλίνονται σαν το **capio**.

Denique: χρονικό επίρρημα = τελικά.

cum: πρόθεση που συντάσσεται με (οργανική) αφαιρετική = εναντίον (δηλώνει την εχθρική διάθεση).

P(ublio): αφαιρετική ενικού, αρσενικό, β' κλίση, του ουσιαστικού **Publius** -ii/ -i = Πόπλιος → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό. Πρόκειται για συντομογραφία του **Publius**.

Scipione: αφαιρετική ενικού, αρσενικό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **Scipio** -onis = Σκιπίωνας. → ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό.

apud: πρόθεση που συντάσσεται με αιτιατική = κοντά σε [δηλώνει τη στάση σε τόπο (πλησίον)].

Zamam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **Zama** -ae = Ζάμα → ως όνομα πόλης δεν διαθέτει πληθυντικό.

dimicavit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **dimico**, **dimicavi**, **dimicatum**, **dimicare** 1 = αγωνίζομαι.

sed: παρατακτικός, αντιθετικός σύνδεσμος = αλλά.

Romani: ονομαστική πληθυντικού, αρσενικό, β' κλίση, του ουσιαστικού **Romanus** -i = Ρωμαίος.

victoriam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, α΄ κλίση, του ουσιαστικού **victoria -ae** = νίκη.

reportaverunt: γ΄ πληθυντικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος **reporto, reportavi, reportatum, reportāre** 1= κερδίζω (τη νίκη).

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α΄ κλίση

Hispania -ae: (θηλυκό)
Italia -ae: (θηλυκό)
Gallia -ae: (θηλυκό)
Trebia -ae: (αρσενικό)
Cannae -arum: (θηλυκό, μόνο στον πληθυντικό)
coriae-arum: (θηλυκό, στον ενικό coria -ae = αφθονία)
Africa -ae: (θηλυκό)
Zama -ae: (θηλυκό)
insidiae -arum: (θηλυκό, μόνο στον πληθυντικό)
victoria -ae: (θηλυκό)

Β΄ κλίση

annus -i: (αρσενικό)
bellum -i: (ουδέτερο)
Saguntum -i: (ουδέτερο)
Ticinus -i: (αρσενικό)
Trasumenus -i: (αρσενικό)
Romanus -i: (αρσενικό)
populus -i: (αρσενικό)
ager, agri: (αρσενικό)
elephantus -i: (αρσενικό) (και κατά τη γ΄ κλίση, elephas, elephantis)
Fabius -ii/ -i: (αρσενικό)
Maximus -i: (αρσενικό)

Γ΄ κλίση

Hannibal -alis: (αρσενικό)
dux, ducis: (αρσενικό)
gens, gentis: (θηλυκό)
vis: (θηλυκό)
Alpes -ium: (θηλυκό)
clades -is: (θηλυκό)
Carthaginiensis -is: (αρσενικό) [στον στιχ. 9 του κειμένου]
Scipio -onis: (αρσενικό)

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β΄ κλίση

natus, -a, -um (μετοχή παρακειμένου του nascor)
Romanus, -a, -um
pavidus, -a, -um
Falernus, -a, -um

Γ΄ κλίση

Carthaginiensis, -is, -e
omnis, -is, -e
Cannensis, -is, -e

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

qui, quae, quod (αναφορική)
se (προσωπική που λειτουργεί ως αυτοπαθητική)
is, ea, id (δεικτική -επαναληπτική)

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

XXVI = sex et viginti (απόλυτο αριθμητικό επίθετο, άκλιτο)
XIV = quattuordecim (απόλυτο αριθμητικό επίθετο, άκλιτο)

ΡΗΜΑΤΑ

1η Συζυγία

supero, superavi, superatum, superāre
expugno, expugnavi, expugnatum, expugnāre
profligo, profligavi, profligatum, profligāre
revoco, revocavi, revocatum, revocāre
dimico, dimicavi, dimicatum, dimicāre
reporto, reportavi, reportatum, reportāre

2η Συζυγία

compleo, complevi, completum, complēre
deleo, delevi, deletum, delēre

3η Συζυγία

nascor, natus sum, natum, nasci (αποθετικό) [μετοχή μέλλοντα nasciturus]
seiungo, seiunxi, seiunctum, seiungēre
compono, composui, compositum, componēre
cupio, cupivi(-ii), cupitum, cupēre

4η Συζυγία

audio, audivi, auditum, audire
expedio, expedivi, expeditum, expedire

ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

sum, fui, ---, esse

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

transeo, transii/-ivi, transitum, transire

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

postea (χρονικό)
ibi (τοπικό)
frustra (τροπικό)
denique (χρονικό)

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

a(b) (+κυρίως αφαιρετική)
cum (+οργανική αφαιρετική)
apud (+αιτιατική)
in +τοπική αφαιρετική
+αιτιατική
ex (+κυρίως αφαιρετική)

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

et (παρατακτικός, συμπλεκτικός)
ubi (υποτακτικός, χρονικός)
postquam (υποτακτικός, χρονικός)
sed (παρατακτικός, αντιθετικός)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Hannibal, dux Carthaginiensis, VI et XX annos natus, omnes gentes Hispaniae bello superavit: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

superavit: ρήμα.

Hannibal: υποκείμενο ρήματος.

dux: ομοιόπτωτος προσδιορισμός, παράθεση στο Hannibal.

Carthaginiensis: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο dux.

VI et XX (sex et viginti): ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο annos.

annos: αιτιατική του χρόνου (δηλώνει τη χρονική διάρκεια) στο natus.

natus: ουσιαστικοποιημένη επιθετική μετοχή, ως παράθεση στο Hannibal.

gentes: αντικείμενο στο superavit.

omnes: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο gentes.

Hispaniae: γενική κτητική στο gentes.

bello: αφαιρετική οργανική του μέσου (τρόπου) στο superavit.

et Saguntum vi expugnavit.: κύρια πρόταση κρίσης. Συνδέεται με την προηγούμενη παρατακτικά με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο et, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

expugnavit: ρήμα.

(Hannibal): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

Saguntum: αντικείμενο στο expugnavit.

vi: αφαιρετική οργανική του τρόπου στο expugnavit.

Postea Alpes, ..., cum elephantis transiit.: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

transiit: ρήμα.

(Hannibal): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

Alpes: αντικείμενο στο transit.

cum elephantis: εμπρόθετος προσδιορισμός της συνοδείας στο transiit.

Postea: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου (δηλώνει τη χρονική ακολουθία) στο transiit.

quae Italiam ab Gallia seiungunt: δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική

πρόταση στο Alpes στο οποίο λειτουργεί ως επιθετικός προσδιορισμός. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία quae και εκφέρεται με οριστική (seiungunt), καθώς εκφράζει το πραγματικό γεγονός.

seiungunt: ρήμα.

quae: υποκείμενο ρήματος.

Italiam: αντικείμενο στο seiungunt.

ab Gallia: εμπρόθετος προσδιορισμός της απομάκρυνσης στο seiungunt.

Ubi in Italia fuit: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο των κύριων προτάσεων «apud Ticinum, Trebiam, Trasumenum et Cannas copias Romanorum profligavit et delevit». Εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο Ubi (δηλώνει το προτερόχρονο), εκφέρεται με οριστική έγκλιση, γιατί μας ενδιαφέρει καθαρά από χρονική άποψη· χρόνου παρακειμένου, γιατί δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

fuit: ρήμα.

(Hannibal): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

in Italia: εμπρόθετος προσδιορισμός (ή εμπρόθετη τοπική αφαιρετική) της στάσης σε τόπο στο fuit.

apud Ticinum, Trebiam, Trasumenum et Cannas copias Romanorum profligavit: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

profligavit: ρήμα.

(Hannibal): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

copias: αντικείμενο στο profligavit.

Romanorum: γενική κτητική στο copias.

apud Ticinum, (apud) Trebiam, (apud) Trasumenum et (apud)

Cannas: εμπρόθετοι προσδιορισμοί της στάσης σε τόπο (πλησίον) στο profligavit (ασύνδετο σχήμα).

et delevit: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός. Συνδέεται με την προηγούμενη παρατακτικά με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο et.

delevit: ρήμα.

(Hannibal): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

(copias): εννοούμενο αντικείμενο στο *delevit*.

Populus Romanus cladem Cannensem pavidus audivit.: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

audivit: ρήμα.

Populus: υποκείμενο ρήματος.

Romanus: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *Populus*.

cladem: αντικείμενο στο *audivit*.

Cannensem: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *cladem*.

pavidus: επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου στο ρήμα, αναφέρεται στο *Populus*.

In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedit.: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

expedit: ρήμα.

Hannibal: υποκείμενο ρήματος.

se: αντικείμενο στο *expedit* (άμεση/ευθεία αυτοπάθεια).

In agro: εμπρόθετος προσδιορισμός της στάσης σε τόπο στο *expedit*.

Falerno: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *agro*.

ex insidiis: εμπρόθετος προσδιορισμός της απομάκρυνσης στο *expedit*.

Fabii Maximi: γενική υποκειμενική στο *insidiis*.

Postquam XIV annos in Italia complevit: δευτερεύουσα επιρρηματική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης «*Carthaginienses eum in Africam revocaverunt*». Εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο *Postquam* (δηλώνει προτερόχρονο), εκφέρεται με οριστική έγκλιση, γιατί μας ενδιαφέρει καθαρά από χρονική άποψη· χρόνου παρακειμένου, γιατί δηλώνει προτερόχρονο στο παρελθόν. Δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

complevit: ρήμα.

(Hannibal): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

annos: αντικείμενο στο *complevit*.

XIV (quattordecim): ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *annos*.

in Italia: εμπρόθετος προσδιορισμός της στάσης σε τόπο στο *complevit*.

Carthaginienses eum in Africam revocaverunt.: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

revocaverunt: ρήμα.

Carthaginienses: υποκείμενο ρήματος.

eum: αντικείμενο στο revocaverunt.

in Africam: εμπρόθετος προσδιορισμός της κίνησης σε τόπο (άφιξη) στο revocaverunt.

Ibi Hannibal bellum cum Romanis componere frustra cupivit.: κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

cupivit: ρήμα.

Hannibal: υποκείμενο ρήματος και απαρεμφάτου (ταυτοπροσωπία).

componere: αντικείμενο στο cupivit, τελικό απαρέμφατο.

bellum: αντικείμενο στο componere.

cum Romanis: εμπρόθετος προσδιορισμός της εχθρικής διάθεσης στο componere.

Ibi: επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου στο cupivit.

frustra: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο cupivit.

Denique cum P. Scipione apud Zamam dimicavit : κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

dimicavit: ρήμα.

(Hannibal): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

cum P. Scipione: εμπρόθετος προσδιορισμός της εχθρικής διάθεσης στο dimicavit.

apud Zamam: εμπρόθετος προσδιορισμός της στάσης σε τόπο (πλησίον) στο dimicavit.

Denique: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο dimicavit.

sed Romani victoriam reportaverunt. : κύρια πρόταση κρίσης, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός. Συνδέεται με την προηγούμενη παρατακτικά με τον αντιθετικό σύνδεσμο sed.

reportaverunt: ρήμα.

Romani: υποκείμενο ρήματος.

victoriam: αντικείμενο στο reportaverunt.